

Konstitutionsutskottet

Inlämnat den 97-02-04

Ansökan 180/96-97

Till Konstitutionsutskottet

GRANSKNINGSANMÄLAN

De sex Golfstaterna i Mellanöstern utgör en av världens största marknader för krigsmateriel. Samtidigt är området präglad av konflikter och situationen vad avser mänskliga rättigheter ytterst problematisk.

I riksdagens riktlinjer för krigsmaterielexport har betonats att export av krigsmateriel eller "krigsmateriel för strid" ej bör ske till stat där det förekommer "omfattande och grova kränkningar" av mänskliga rättigheter. Vidare bör inte godkännas export av "krigsmateriel för strid" till stat i konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt. I vissa fall kan det enligt den proposition som låg bakom riktlinjerna vara motiverat att väga in "rustningsnivån" i regionen. Därtill skall särskild försiktighet iakttas vid bedömningar av samverkan med nya länder.

Dessa punkter har relevans för bedömningar av krigsmaterielexport till Golfstaterna. Likväl har Sveriges teori och praktik vad avser vapenaffärer med Golfstaterna skiftat. Svenska vapenexportörer har velat exportera vapen dit, medan regeringarna har vacklat.

1993 öppnade den dåvarande borgerliga regeringen samtliga Golfstater för export av vad som betecknades som "Övrig krigsmateriel" dock inte för "Krigsmateriel för strid". Regeringen som tillträdde 94 intog till att börja med en mycket restriktiv hållning mot export till de berörda staterna. Hösten 1994 slog också Utrikesutskottet enhälligt fast att situationen för mänskliga rättigheter i samtliga Golfstater "ger anledning till betydande oro". Utskottet utgick i från att regeringen delade denna bedömning och att den skulle fästa "stor vikt därvid i samband med eventuellt nya ansökningar av krigsmaterielexport."

Med undantag av den av KU behandlade Oman-affären drev dåvarande handelsminister Mats Hellström en klar och restriktiv linje. I mars 1995 ställde Svenska freds en fråga till KMI och upplystes då om att hela mellanösternområdet var stängt för nya affärer, också med s.k. Övrig krigsmateriel. När samordningsminister Jan Nygren sommaren 1995 tog över ansvaret för den svenska krigsmaterielexporten uttalade han till tidningen PAX att han avsåg att bordlägga hela frågan om export till mellanösternområdet i avvaktan på "bredare diskussion".

Enligt officiell statistik godkände dock regeringen och/eller KMI under 1995 export av krigsmateriel till flera av Golfstaterna: Förenade Arabemiraten (30 milj. kr), Bahrein (30 milj. kr), Kuwait (30 milj. kr), Oman (140 milj. kr) och Saudiarabien (150 milj. kr). Även under 1996 har positiva förhandsbesked om eller direkta tillstånd för export av "övrigt krigsmateriel" men även viss "krigsmateriel för strid" givits till Golfstater.

Med anledning härav vill jag till KUs granskning anmäla:

Har regeringen vid tillståndsgivning till krigsmaterielexport till Golfstaterna i Mellanöstern följt riksdagens direktiv eller sin egen uttalade restriktiva linje,

eller, om regeringen ändrat denna restriktiva hållning, borde den i så fall ha anmält frågan i utrikesnämnd eller liknande då detta torde vara en fråga av stor och principiell vikt ?

Stockholm den 3 febr. 1997

Kenneth Kvist